

Iredentistične razvednice, ki služijo za propagando z zemljevidi vrbli neodrešenih krajev zastavami neodrešenih mest in dežel, alegorične in simbolične slike ujedinitelja neodrešenega ozemlja z Jugoslavijo i. t. d.

Spisi in vesmi, ki se nanašajo na neodrešeno ozemlje ter zgodovinske proklamacije.

Statistični podatki, ki upravičujejo naše zahteve.

To je delo ki ga zmore vsaka učiteljica a vendar je veliko državno delo, če ga razširimo v vsako šolo: V tem znamenju bomo zmagali!

Dragotin Kveder:

Odgovor A. Koprivcu na njegove kritične misli o moji studiji:

Svetovno naziranje in naša stanovska organizacija.

(Dalje.)

V.

Dalje tudi moje mnenje, da je SLS del vseobče vojskovoje cerkve ni tako popolnoma napačno, kakor se Tebi dozdeva dragi tovariš.

V točki 231 Vel. katekiz. stoji med drugim: »Verniki na zemlji ali vojskovoja cerkve, torej so vsekakor verniki na zemlji vojskovoja cerkev. Jasno je, da bi se morali vojskovati v prvi vrsti ali edino le za lastno etično-religijsko izpopolnjevanje s samim seboj proti zlu, na znotraj duševno.

Ali vidimo, da se vojskuje v mnogo večji meri na zunan. Ako je pa treba, da se vojskuje tudi na notran, potem je vsekakor bolj in uspešnejše, da vodijo borbo organizirani v politično stranko, kakor ni pr. pri nas v stranko SLS. — Mislim dalje da so pri nas v politično stranko SLS organizirani verniki v večji meri predstavniki vojskovoje cerkve slobodno nego oni, ki niso pristaši takozvane klerikalne stranke, in večinoma politično organizirani v nasprotnih strankah. Ako še pomislimo, da ta drugi del vernikov predstavlja pravzaprav neverujoči element vernikov, potem ta okolnost je podpira mojo trditve, da je politična stranka SLS del vseobče vojskovoje cerkve.

Vojskovoja cerkev se torej bori na znotraj in zunan prevladuje pa, kakor lahko vsak čas konstatiramo, boji na zunan. Ta borba na zunan se vodi v glavnem:

- 1. za vseobče priznanje resničnosti dogem in tez do sebi.
2. za splošno priznanje, da so ravno te teze in nauki najvažnejše in edino pravilne religiozne ideje ki jih je človeštvo zmožno misliti, in da so edino le one zmogljive zadoščati prirodni religiozni potrebi vsakega človeka.
3.) za politično moč in oblast cerkve, odnosno njene hierarhije in državi, da cerkev more uveljaviti svoj bistveni interes glede verovanja na svoje nauke proti vsakomur s prosto zavovedo.
Da vodi ta boja na zunan večinoma hierarhija sama, je vendar jasno. Ravno ta boja na zunan pa nazivljejo tisti katoliki, ki so v nasprotje, to je na bistvenem interesu cerkve desinteresirane strake organizirani z besedo »klerikalizem«. Ni vojskovoja cerkev po sebi že klerikalizem tudi SLS kot politična stranka ni klerikalizem.

Pač na lahko smatramo politično stranko SLS kot produkt in sredstvo klerikalizma, to je boja vojskovoje cerkve

na zunan za svoje idejne interese, pa tudi za politično moč v varovanje idejnih interesov in za umotna sredstva, ki so za boji potrebna. Vzrok za ta boji je iskati v svjetstvu trditve dogem in naukov, po kojim vzbujajo odpor in desinteresiranost pri veliki množici ljudi, ker jim po lastni razsodnosti te trditve in nauki ne morejo poslužiti v izmirjenje prirodneza religioznega interesa. Taki ljudje so v istini neverujoči, neverniki v katoliškem smislu. Drugače si stvar ne morem tolmačiti, prijatelji kvečjemu, da se postavim na cerkveno stališče in trdim, da, v katoliškem smislu, neverujoči ljudje nimajo prirodne religiozne potrebe. Glede inteligentnega človeka, ki se jasno zaveda svoje smrtnosti je pa to težko umeti. — Tako sem mislil tudi, ko sem napisal svojto razpravo, torej nisem ničesar istovetil.

VI.

Definicija katoliške cerkve po kardinalu Bellamina se popolnoma ujema s točko 194. vel. katekizma. Iz te definicije je jasno, da je — sociološko znanstveno — cerkev socialna tvorba z idejnim in obrednim skupnim interesom. Idejni skupni interes tvorijo izvestne ideje (trditve), ki nai služijo združenim kot religiozne ideje v izmirjenje religiozne težnje, ki je vsakomur prirodna. To funkcijo pa morejo izvrševati te ideje le tedaj, ako vsak ud brezpogojno veruje, da so nad vse resnične. Vsakdo je torej dolžan, da jih vse ima za golo resnico. (Točka 226. vel. kat.). Zbrane so vse te ideje in teze v dogmatiki. Iz teh idej in trditve sledijo prirodni obredi (kult) cerkve. Ta je v praksi za izmirjenje transcendentnega interesa večine verujočih udov morda še večjega pomena, nego brezpogojno verovanje na ideje (dogme).

Cerkvi lastni namen, kakor ga Ti navajaš pa vsebuje še izvestne trditve o obredih in izvestno dogmo, katero je treba pred vsem za resnico imeti brezpogojno verovati inace nima smisla. Treba, z drugimi besedami da vsak v istini veruje na omenjeno duševno individualno večno srečo na onem svetu, in na oni posmrtni svet takega bistva. Za vse v cerkvenem smislu neverujoče ljudi, ki po večini tudi nimajo nobenega hrepenenja po osebni večni sreči na onem svetu nima navedeni, cerkvi lastni namen nikakega smisla. Tudi sociološka znanost vsled tega ne more operirati s tem namenom.

Ravno zaradi tega na bistveni interes cerkve ne more biti nič drugega, nego brezpogojno verovanje v ideje, trditve in obrede, ki nai služijo vernikom v izmirjenje in udovoljenje prirodne religiozne potrebe udov in 3. se ohrani s tem cerkev sama. Zato tudi prva točka v poglavju o veri v katekizmu ni nič drugega nego pohudna formula bistvenega interesa cerkve. Namena, ki ga navajaš, nikakor torej ne moremo postaviti pri razmotrivanju predmeta moje razprave namesto tega bistvenega interesa cerkve.

VII.

Vedno pa eksistirajo in vznikajo socialne tvorbe posebno na razna stanovska združenja, ki so, glede zasledovanja svojih ciljev na bistvenem interesu cerkve že programatično desinteresirane. Desinteresirane pa so no svojim programom, ker zasledujejo cilje, k po svoji naravi nimajo nič skupnega z bistvenim interesom cerkve.

izdalo češko učitelstvo množico drobnih knjižic o Komenskem, namenjenih mladim vseh starosti, kjer na lahek način obravnavajo glavni pomen učitelja vseh narodov, kjer vzbujajo ljubezen do domovine s svetlim, ogrevajočim vzorom Jana.

V Amsterdamu je prisostvoval politični temeljnega kamna za Komenskega pomnik dr. Fr. Drtina, ki je na vseh holandskih univerzah predaval o največjem sinu svoje slavne domovine.

Poslušajmo opomine in nasvete, ki nam jih daje Komenski, ne iščimo vedno drugih, novih, ne plazimo se neprestano od daleč za drugimi, posebno pa ne hodimo vedno in vedno po vzore samo k Nemcem. Vzemimo v roko to, kar nam je dal Komenski in stremimo, da stvorimo novo, popolnoma češko slovansko šolo! pozivlja češke in vse slovanske učitelje češki tovariš Ulehla. Povedal je kremenito resnico, ki jo moramo tudi mi Slovenci in Jugoslavlani vpoštevati. Tudi nam je v zraztla ista naloga, vstvariti moramo slovensko-jugoslovansko šolo, prosto dunajskega in rimskega in ktere-

gve in zahtevalo za združene člane realizacijo izključno na tem svetu. Vendar cerkev zahteva tudi v takem slučaju odločno, da se taka organizacija izlavi, kako stališče hoče zavzemati spram interesu cerkve. Socialna tvorba ali podreja svoje cilje interesu cerkve in s tem sebe tudi, ali na ga odklanja. V poslednjem slučaju pride do borbe za prvenstvo interesov samo po sebi torej do nasprotstev. Ne ukloni li se organizacija zahtevam cerkve, potem osnuje vojskovoja cerkev protioorganizacijo, ki cilje svojega združenja podreja cerkvenim interesom in postane nesvobodna, to je udinena cerkveni politični stranki.

Tako spoznavamo politično borbo v vsakdanjem življenju in časopisje za to skrbi, da je javnost vsak čas dobro poučena.

Cerkev seveda ne išče nasprotstva: ali desinteresiranost strank stanovskih in drugih organizacij spram cerkvenemu bistvenemu interesu in s tem tudi spram označenemu namenu, vsebuje po sebi za vojskovojo cerkev izzivaioči moment. Ako cerkev današnjih dni po svetovni vojski dopušča v agresivnosti, je temu menda vzrok dejstvo, da ima nasprotnikov v vsaki državi že dovolj in tudi preveč. Morda potrebuje cerkev današnjih dni bolj prijateljev nego nasprotnikov.

Sicer pa cerkev z bojem za svoj bistveni interes nikakor ne more postati nezvesta namenu, ki ga navajaš. Sai dobi namen snisel se je potem, ako cerkev svoj bistveni interes do brezpogojnem verovanju v vse njene nauke v istini med človeštvom uveljavlji. Namenu, kakor ga navajaš, je uveljavljenje zahteve po verovanju nimui predpogoi.

Brezpogojno verovanje na ukaz se pa brez borbe in sile nikakor ne da doseči, odnosno sloh ne. Zato vidimo cerkev vedno vojskovoja za svoj bistven interes proti vsakemu socialnemu stvoru, ki mu je cerkveni interes izven programa in ki cilje svojega programa noče podrejevati bistvenemu interesu cerkve, ker le spram niemu desinteresiran. No, ako da ni treba, da se zdi sloh komu ta položaj vojskovoje cerkve tragičen, mi je na vse zadnje tudi vse eno

(Dalje prihodnjič.)

Vsak Jugoslovan mora biti član „Jugoslovanske Maticel“

TIT. GRČAR:

Kmetijsko nadaljevalni tečaj.

Že par tovarišev mi je omenilo ustno ali pismeno, da sem jaz inspirator onega članka v „Tovarišu“, ki je kritiziral hrano in potnjno v let. kmet. nad. tečaju na Grmu. Nisem pisal onega članka in se povsem tudi ne strinjam z njim. Mnogo se je govorilo o tem tečaju na zborovanjih okr. učit. društev toda javnosti ni znanega ničesar natančnega.

Kmetijski tečaj, ki bi moral na podlagi razpisa trajati 5 tednov, se je skrčil na 4 in namesto določeno število 20 udeležencev, je bilo sprejetih le 16. Gospodje, ki so v tem določevali, niso znali izračunati preje, da znesek baje 20.000 K ne bo zadostoval za prvotno določeno število in čas. Udeleženci smo bili tako nesrečno izbrani iz števila prosilcev, da je bila podana snov nekaterim stara preizkušena znanca, zopet drugim novost. Že v tem je bilo zgrešeno.

koli družega vpliva. Vzor nam naj bo tudi slovanski pedagog Komenski, ki nam jasno in radostno kliče, da obrnimo vso svojo pozornost na to, kar že imamo v narodu samem. To je pa zopet naloga naš učiteljev, ki naj s šolo preporejamo narod in svet, kakor nas uči Komenski. Pogledimo v se! Tudi nam veleva vest in srce, da počastimo spomin praučitelja tako, kakor se spodobi. Čast izkazujemo komu pa le na ta način; da ga skušamo kar najbolj spoznati, zato sklenimo, da v bodočem letu predelamo vsaj eno njegovo delo toda ne preko nemščine kot je bilo do včeraj v navadi, temveč v njegovem narodnem jeziku v češčini, ki se jo vsak lahko mimogrede nauči.

Zaključim z besedami velikega pedagoga samega: „Konečno vas zaklinjam, skrbite, da prestanejo šole premlevati, a začno dokazovati, da prestanejo le govor gojiti, a začno opazovati; da konečno prenehajo verovati, a začno vedeti.“ — „Šola bo delavnica človečnosti, vodila bo človeka k cilju, da bo modrega duha, spreten v dejanjih in pobožen v srcu. K izobrazbi spada nujno tudi pravnost!“

Tovariši smo bili službujoči od enega leta do 30 let. Kaka razlika v teoretičnem in praktičnem znanju kmetijstva. Nekaj je bilo meščanov, nekaj pravih rodoljubov z dežele. Na vse te različnosti naj se misli v bodoče.

Snov, izvzemši kmetijsko metodiko in združništvo, se je obravnavala že na učiteljsku in razven morebiti živinoreje in poljedelstva, je vsak rodoljub v dežele izvrševal že praktično. Zato ta tečaj ni bil nadaljevalni tečaj temveč kvečjemu ponavljalni.

Naj bi se v bodoče tovariše, ki bodo sprejeti v ta tečaj, najprvo preizkusilo v koliko so že izvežbani v posameznih strokah kmetijstva in na podlagi tega, bi se šele nadaljevala snov.

Nam seveda niti koncem tečaja ni bilo usojeno delati kakega kolokvija.

Naravnost hudobitka pa je, če kdo trdi, da je teh nedostatkov kveč zvod! Strokovni učitelji in g. ravnatelj so obravnavali obširno snov, v kolikor jim je dopuščal čas, temeljito in predvsem strokovnjaško. Mimogrede omenim, da smo se čudili enemu izmed teh gospodov, kako posnemanja vredno izvajajo vse v praksi. Pa da bo popolnejše, povem, da pa eden ne dela s svojo prakso baš časti zavodu.

Kar se tiče hrane na tem tečaju, sem bil jaz kakor večina zadovoljni. Malkontenti pa so zaostali v času za 6 let.

Omeniti bi bilo še marsikaj tako glede teoretičnih in praktičnih ur, glede poučnih izletov, pa o tem morebiti kdo drugi.

Na vsak način pa se zavarujemo proti temu, da bi se nazval tak tečaj, ki traja v počitnicah, ki velja čas in denar — letovišče, kakor se je izrazil neki v kmet. stroko spadajoči gospod, pa ne z Grma.

Kdor hoče kaj več vedeti o načrtih za kmet, nadaljevalne šole in nje uredbi, naj se obrne na tov. Andreja Škulja ali pa naj se udeleži dne 18. nov. učiteljskega zborovanja v Št. Janžu.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Belokranjsko učiteljsko društvo bude zborovalo v soboto 18. dne decembra 1920 ob pol 13. uri v Črnomlju.

Dnevni red: 1. Odobrenje zadnjega zapisnika. 2. Razgovor o »Učiteljski samopomoči«. 3. Razgovor o obveznem konsumnem društvu za državne uradnike v Jugoslaviji. 4. Pravila okr. učit. društva. 5. Blagajnik bo pobral zaostalo članarino. — Odbor.

+ Učiteljsko društvo za pliberski okraj je zborovalo ob številni udeležbi 21. t. m. v Guštaniu. Navzoči so bili tudi tovariši iz drugih delov Koroške.

Zborovanje se je vršilo v znamenju protesta proti ukrepu poverljenstva za uk in boročastie, ki je preko prizadeteza učitelstva odredilo vrnitev domorodnega učitelstva na Koroško.

Ugotovilo se je da je v naših vrstah dovolj narodnega idealizma, da doprinesemo tudi najhujše žrtve za domovino, vendar upravičeni zahtevamo, da se v zaveh ki se tičejo najvažnejših naših interesov ne sklene preko nas, ampak so razumno z nami in s potrebnim upoštevanjem delanskega našega položaja ter s potrebnimi možnimi garancijami, ki nas zavarujejo pred najtežimi posledicami organiziranja.

Predsednik je ugotovil, da je večina domačega učitelstva velikovškega okrata ostala na Koroškem in da so se vrnili vsi oni, ki jim razmere količkaj dopuščajo bivanje na Koroškem.

V tem smo bili vsi enega mnenja, da je sveta dolžnost naše stanovske organizacije kakor tudi vseh javnih naših činiljev, da ne drnustijo učitelstvu, ki s tem, da vztraja na Koroškem, doorniša narodu najtežje zmotne in moralne žrtve, njih usodi. Storili so se v tem pogledu potrebni sklepi in zanesljivo pričakujemo, da bo noverieništvu U. J. U. v Ljubliani interese koroškega učitelstva naodločneje zastopalo.

Iz poročil odposancev zadnjega posvetovanja učitelstva v Dravogradu smo spoznali, da pri višji oblasti ne najdemo potrebne razumevanja težkega položaja, v katerem se trenutno nahajamo in z znevom smo izvedeli, da se na posvetovanje, ki je bilo odločilno za ukren poverljenstva ni povabilo nobenega zastopnika prizadeteza koroškega učitelstva.

Tov. Okorn je prinesel pozdrave nadzornika Koschierja, ki se radi bolehnosti ni mogel udeležiti zborovanja.

Nadzornika Koschierja našega izkušeneza pedagoško-didaktičnega voditelja se je naprosilo, da svoji mladinski list, ki se je udomačil med koroško mladino in je za nie narodno vzgojo velikega pomena.

še nadalje izdala in se je izreklo pričakovano, da bodo poklicani činitelji list z ozirom na izvestno njegovo nalogo izdatno subvencionirali.

Nadalje se je razpravljalo o potrebi, da dobi učiteljstvo poleg svojega znanstveno-pedagoškega glasila tudi list za šolsko prakso, ker bo treba naši metodični izobrazbi posvečati največjo skrb. (Avstrijska centralna učna urava, ki izdala vzoren šolski list je v tem oziru posnemana vredna.) Narosilo se je nadzornika Koschiera kot izkušeneza praktika, da prevzame kakor hitro bo rešena emotna stran vrašanja uredništvo zaželjenega lista.

Končno smo se posvetovali o organizaciji narodnega dela v Mežiški dolini in prišli smo do zelo važnih sklepov, ki jih bodo skušali v najbližjem času udelestiti in ki bodo nov dokaz za podietnost narodno požrtvovalnost in organizatorično sposobnost našega učiteljstva.

+ Učiteljsko društvo za marenberški okraj je zborovalo v četrtek 18. t. m. v Puzenici ter obenem proslavilo 40 letnico službovanja zastopnika v okr. šol. svetu nadučitelja Simona Viherja iz Vuzenice, ki ga je društvo tega dne imenovalo soglasno častnim članom. Udeležba je bila kljub slabemu vremenu zelo dobra; manjkali so le 4 člani. Predsednik je pozdravil na novo vstopivše člane nadučitelja Jordana in učitelja Zega iz Št. Ožbalta, šol. vod. Ernesta iz Kaplje in učitelja Višničnika iz Vuhreda ter prisrčno čestital v imenu društva tov. Viherju k njegovi 40 letnici. Spomnil se je žalostnih dogodkov na Koroškem, vsled katerih smo izgubili to lepo pokrajino, ki je zibelka našega rodu. Spomnil se je nadalje smrti člana društva, tov. nadučitelja Koržeta iz Ribnice. V znak žalosti so člani ostali in zaklicali trikratni „Slava!“ — Sklenilo se je, da daruje društvo mesto venca za umrlega tov. Koržeta, znesek 200 K za učiteljski konvikt.

Tov. Golob je poročal o „Zvezinem“ zborovanju v Mariboru. Poročilo se je vzelo z odobravanjem na znanje, Tovariš Porekar je nato temeljito predaval „O telovadbi“, za kar je želel priznanje vseh. Obljubil je, da svoje predavanje nadaljuje pri prihodnjem zborovanju. Pri točki „slučajnosti“ smo se pogovorili o marsikaterih tekočih zadevah ter si dali nasvete, kako naj složno in enotno nastopamo v raznih slučajih. — Soglasno so se sprejele sledeče resolucije: 1. Protestiramo najodločneje proti zlorabi našega stanovskega glasila „Učit. Tov.“ v strankarske svrhe, kakor se je to zgodilo z Jelenčevim prilogom „Svojim tovarišem“ v 43. številu. Naša organizacija je neustrankarska in le stanovska, ter se naj list ne zlorablja za priloge v agitacijo političnih strank, ker to nasprotuje pravilom „U. J. U.“ Člani organizacije naj izvršujejo svojo politično strankarsko agitacijo privatnim putem, ne pa potom stanovskega lista, ker to škoduje naši stanovski organizaciji.

2. Zahtevamo, da dobi poročena učiteljica polno draginjsko doklado, moža na naj se smatra kot vdovca.

3. Protestiramo proti za nas krivični pogodi z Italijo.

Po zborovanju smo se zbrali v Mravljakovi gostilni ter pri skupnem obedu in dobri kapljici v družbi tov. Viherja in načelnika kraj. šol. sveta in člana okrajnega šolskega sveta g. dr. Pregla proslavili ob zvokih milih pesmi 40 letnico našega zastopnika Simona Viherja. Bil je za nas vse prijeten dan, ki nam ostane v dobrem spominu. — Tajnik.

+ Tržiški krožek Pedagoškega društva v Krškem je imel svoje zborovanje dne 18. novembra v St. Janžu. Tovariška ljubav, ki nas veže, zvalila je 39 tovarišev in tovarišice na sestanku. Vabilu so se odzvali tudi naši bivši člani, ki so se preselili v novoletski okraj.

Tovariš Tih Grčar je v svojem pozdravnem govoru bodril k vzajemnemu delu in pozval nove tovariše in tovarišice, ki še niso člani našega Udrženja, da to nemudoma store, ker le v skupnosti je moč.

Kot referenti so bili določeni tov. Vinko Brece, Poročilo v deleg. zborovanju v Mariboru, tov. Vinko Klanšek: Kmetijsko nadalje, tečaj in tovarišica Mimi Grčarjeva: Gospodinjstvo in vzgojni tečajji ter njih potreba. Referentom se je z odobravanjem izreklo priznanje. Resolucije, ki so se izomile iz teh predavanj, so se poslate na pristojno mesto.

Jako zanimivi predlogi so bili tov. Lunačka glede prispevanja za rez. sklad, pristopa k Jugoslovanski Matici ter glede našega staljšca naravnemu konsumu.

Da morajo tudi učitelji poročene učiteljice festi in se oblačiti, je umevno. Zato se je od tov. Berce tove v tem oziru stavljen resolucija sprejeta z burnim odobravanjem.

Prihodnje zborovanje našega krožka bo v četrtek 9. decembra ob 9. uri v Mokronogu. Glavna točka dnevnega reda je: Zemljepis in zgodovina v ljudski šoli. — Na svidenje!

Iz Jugoslavije.

— Vse tovariše iz neodrešenega ozemlja pozivljamo (one ki so sedaj v Jugoslaviji), da izrabijo svoje izkušnje in opazovanja, ki so jih pridobili v času svojega bivanja v zasedenem ozemlju, glede iredentistične vzgoje in propagande, kakor se jo poslužujejo Italijani. Nekateri tovariši in tovarišice so bili v jezikovnih tečajih, ki so jih priredili Italijani nalašč za jugoslovansko učiteljstvo v Italiji. Kot prva točka je bila v teh tečajih na dnevnem redu nacionalna vzgoja in propaganda v šoli. Do danes se pa ni še nihče od udeležencev spomnil, da bi opisal nacionalno propagando, ki se jo poslužujejo Italijani. Enako so prejemali tovariši v okupiranem ozemlju na šole razne brošure in karte ter šolske knjige, s katerimi so pospeševali italijansko nacionalno propagando. Tudi tega še ni nihče od tovarišev opisal. Tudi v tečajih so prejeli mnogo nacionalnih spisov, ki bi jih bilo dobro opisati. Na dan z opisimi idejami, dokler vam je delovanje še v spominu. — Iredentari.

— Centralizacija šolstva. Udrženje jugoslovanskega učiteljstva je podvzelo na merodajnih mestih vse potrebne korake, da se prepreči uprava šol preko pokrajinskih avtonomij in je stavilo predlog, da se upravljaj vse naše šolstvo v državi centralistično po enem sistemu. Bojazen je bila toliko bolj upravičena, ker je tozadevni ustavni načrt dr. Marčevića temeljil na področju šolstva pokrajinskih avtonomijam. Kakor poročajo listi zadnje dni iz Beograda, je po sklepih ministrskega sveta rešen ustavni načrt in z njim vred tudi šolski centralizem. — Nedeljsko „Jutro“ z dne 5. t. m. priobčuje med drugim to-le poročilo iz Beograda: „Ministrski svet je določil kompetenco pokrajinskih skupščin za te-le zadeve: pokrajinske finance, pokrajinska javna dela, skrb za pospeševanje vseh vrst poljedelstva, šumarstva in rudarstva, skrb za narodno zdravje v pokrajinah; pokrajinsko ekonomijo (zasebno last pokrajin in njihova podjetja), dobrodelne zavode, pokrajinske prometne ustanove, pospeševanje narodne prosvete, zlasti skrb za pokrajinsko strokovno šolstvo. Glede poslednjih točk je pripomnil, da je ministrski svet izrecno ugotovil, da je skrb za ljudsko šolstvo izključno stvar države. Pokrajinam pa je dopuščeno, da z raznimi drugimi sredstvi zlasti z ustanavljanjem strokovnih šol, tečajev, knjižnic pospešuje narodno prosveto v svojem področju. Jasno je, da je briga za srednje in visoke šole, učiteljska, pripravnišče, meščanske šole itd. pridržana izključno državi.“

— Skupščina srbskega učiteljstva v Beogradu. Uprava srbskega učiteljskega Udrženja sklicuje v Beograd za dan 26. in 27. t. m. skupščino vsega srbskega učiteljstva. Na dnevnem redu so: 1. Otvoritev skupščine in izvolitev potrebnih odborov. 2. Poročilo glavnega in nadzorstvenega odbora Udrženja. 3. Misli o reorganizaciji narodnega šolstva: referent tov. Jovo P. Jovanović. 4. Volitev poverjenstev v smislu pravil U. J. U. 5. Predlogi.

— Izvoljeni poslanci iz vrst učiteljstva. „Narodna Prosveta“ piše: Posle izbora. Posle je g. dr. Kosta Kuzmanjić, profesor beogradskog univerziteta, koji je izabran kao drugi na demokratskoj listi za Beograd, izabran takođe u bitoljskom okrugu, to he se od odredbi svoga beogradskog mandata u korist g. dr. Milivoja Jovanovića, profesora beogradskog univerziteta, koji je četvrti na listi. Treći sa liste, g. Savić, dobi he na mesto g. Ljube Davidovića, koji he zadržati mandat u Tuzlanskom okrugu. Ustavak g. Jovanovića, poznatog prijatelja učitelja u Ustavotvornju Skupštini, može obradovati i zadovoljiti učitelstvo. Po podacima, koje je naše uredništvo dosad dobilo, od učitelja su izabrati u Ustavotvornju Skupštini ova liica: Svetozar Borjenni (demokrata) za okrug beogradski, Vidosa Stjepanović (demokrata) za okrug toplički, Jivko Popović (radikal) kao nosilac liste za okrug kosovski, Ratko Žužić (komunist) za okrug bitoljski i Mitar Brazuvić (demokrata) za okrug vrahski.

— Uradniške konsumne zadruge. Ministrski svet je dovršil uredbu o uradniških konsumnih zadrugah. Ustanovi se državna zveza uradniških konsumnih zadruga. Kapital da na razpolago država. V to svrhu se od vsakega izplačila državnim dobaviteljem odtegne po en odstotek. Dalje bodo sodelovali pri stvoritvi obratnega kapitala uradniki sami v tej obliki, da se jim enkrat na leto odtegne 10 odstotkov od mesečne draginjske doklade. Teh 10 odstotkov postane na ta način premoženje zveze. Zveza bo dala denar na razpolago posameznim zadrugam. Že obstoječe uradniške organizacije (kakor n. pr. Samopomoč) bodo morale pravila prilagoditi novi uredbi.

— Otvoritev državne trgovske akademije v Ljubljani. V soboto dne 4. t. m.

ob 11. uri dopoldne je bila slovesna otvoritev državne trgovske akademije. Slovesnost se je vršila v avli I. državne gimnazije. Navzoča sta bila med drugimi predsednik deželne vlade dr. Brejc in general Dokić. Otvoritveni govor je imel dr. Verstovšek. Za njim so govorili sekcijski šef dr. Marn, ki je predlagal vdanostno brzojavko regentu in zahvalno brzojavko ministru za trgovino, ljubljanski podžupan dr. Triller, dr. Murnik v imenu trgovske in obrtne zbornice, Jelačin kot predsednik Zveze trg. gremijev in Dragotin Hribar, ki je obljubil v imenu Kranjske hranilnice večjo vsoto za lastno poslopje trgovske akademije. Strokovne govore sta imela novi ravnatelj akademije dr. Böhm in prof. Sič.

— Izenačenje proforskih plač. Minister prosvete Svetozar Pribečević se je izjavil napram deputaciji glavne uprave Jugoslovanskega proforskega društva, da je po njegovem mnenju nemogoče odlagati z izenačenjem plač srednješolskih profesorjev, ko so tudi plače ljudskih učiteljev izenačene. Minister Pribečević se nada, da bo to vprašanje rešeno še pred konstituantno. Minister Kukovec je podvzel pri ministru financ energične korake, da se plače srednješolskih profesorjev čimprej uredi. — V ministru prosv. je že izdelana naredba o povzvišni ureditvi proforskih plač. Definitivno se bodo plače uredile, ko se bo rešilo uradniško vprašanje za vsa kraljevina. Profesorji v Srbiji dobivajo danes naslednje plače: od 1 do 4 leta službe 2400 dinarjev, od 4 do 8 let službe 3000 dinarjev, od 8 do 11 let 3600 dinarjev, od 11 let do 14 let 4200 dinarjev, od 14 do 17 let 4800 dinarjev, od 17 do 20 let 5400 dinarjev in od 20 let naprej 6000 dinarjev. Poleg plače dobivajo profesorji še stanarino in običajne draginjske doklade. Kakor nam poročajo iz Beograda ho izenačenje plač izvršeno v najkrajšem času v zmislu zahtev proforskega društva.

— Poverjeniku Verstovšku ustavljena plača. Poverjenik za prosveto v Sloveniji dr. Verstovšek se ni hotel pokoriti sklepom ministrskega sveta in naredbi ministra prosvete glede odpusta okrajnih šolskih nadzornikov, ki jih je samovoljno izbral iz vrst Slomškove zveze, a ni hotel izvršiti namestitve nadzornikov, ki jih je imenoval minister prosvete. Ker se doktor Verstovšek ni hotel pokoriti naredbi ministra prosvete, mu je ustavljena kot poverjeniku plača, a istotako so ustavljene plače nadzornikom, ki jih je on sam imenoval. V slučaju, da bo Verstovšek še nasprotoval ministrskim naredbam, bo nastopilo ministristvo s skrajnimi sredstvi proti njemu in napravilo red v poverjeništvu za prosveto.

— Nova naredba o ustroju gospodinjstvih šol. Prestolonaslednik Aleksander je podpisal 17. septembra t. l. novo naredbo, ki zadeva ustroj gospodinjstvih šol v naši državi. Naloga tem šolam je, da s teoretičnim in praktičnim poukom usposablja in vzgaja žensko prebivalstvo za razumne, vrle in vzorne gospodinjce. Po učilju se sledeči predmeti: materni jezik, računstvo z enostavnim knjigovodstvom domače ekonomije in kuhinjskih stroškov, telesna in duševna vzgoja, fizika s kemijo iz vsakdanjega življenja, zemljepis in zgodovina, higijena, nauk o domači ekonomiji, domače gospodinjstvo, ženska ročna dela, tkanje, krojenje, lepisanje in risanje, petje. Pouk traja eno leto. Šolsko leto pričanja dne 16. avgusta in se končuje koncem junija meseca. Šole so javne ali privatne; slednje se smejo odvarjati samo s privolitvijo ministristva za prosveto. Učiteljice teh šol so lahko učiteljice narodnih šol, ki so dovršile tečaj gospodinjstvih šol v inozemstvu ali v državi ter opravile preizkušnjo. Vse one, ki se za zadevo zanimajo, opozarjamo na Uradni list z dne 18. novembra t. l. št. 133., kjer je v celoti priobčena vsa tozadevna naredba.

— Profesor Anton Kržič t. Dne 3. t. m. je imel v Ljubljani imenovan profesor Anton Kržič, mnogoletni učitelj verouka za moškim in ženskim učiteljsku v Ljubljani. Pok. Kržič je bil rojen l. 1846. V Rakitni ter dočkal lepo starost 74 let. L. 1876. je postal katehet na uršulinskih zavodih v Ljubljani, l. 1891. pa profesor verouka na ljubljanskem učiteljsku, kjer je deloval do svoje umrlosti l. 1913. — Prof. Kržič si je pridobil mnogo zaslug na polju naše slov. književnosti. Svoje moči je posvetil v obilni meri posebno naši mladinski književnosti, ureval je dolgo vrsto let lista „Vrtec“ in „Angelček“. Zaslužnemu možu bodi blag spomin!

— Skrb višjega šolskega sveta za požrtvovalno koroško učiteljstvo. (Dopis.) Koroško učiteljstvo bi bilo v slučaju zmage na Koroškem pripomoglo višjim oblastem v Ljubljani zaslužne kolaine.

Ker pa usoda ni bila mila, so razni go-spodje slabe volje — in puste to tudi učiteljstvu — čutili. Koroško učiteljstvo, ki je pač zaslužilo po 1 letu dela nekaj odpočitka, ne dobi zaprosenega dopusta. Tovariš-brezdomovinec, ki je žrtvoval vse, je zaprosil z uradnim zdravniškim spričevalom 3 mesečni dopust. Višji šolski svet je pa prav po demokratsko-krščansko in odgovarjajoč socialnim razmeram razsodil, „da ne more biti bolan“ doktor ne dobi odslovljni dekret Avstrijske republike. Tozadevno obvestilo se glasi: „Gospod N. N. v l. Vašo prošnjo za bolezenski dopust nam je Višji šolski svet pod št. . . . z dne . . . vrnil, to pa radi tega, ker še niste prosili za sprejem v avstrijsko službo ozi. dobili od tam odslovljni dekret. Še le potem bi se Vas moglo sprejeti v službo v Sloveniji. Okrajni šolski svet v Prevaljah, dne . . . Za predsednika: Koschier l. r.“

— Nanaš na učiteljstvo. „Jutro“ piše: V ponedeljek dne 2. novembra se je izvršil znani ponočni napad na učiteljstvo v Veliki dolini. Danes po desetih dneh baje erozištvu še-le nekaj poizveduje. Pa vendar ne, da bi hotel kdo zločin oblažiti ali potlačiti? Kaj je tu vmes? Pobratinstvo, ali kali? Zakaj se ne postopa hitro in energično in čemu se pušča osumljenje na prostih nogah? Menda vendar ne zato, ker se je šlo samo proti „serbijskemu učiteljstvu“?

— Deložiranje učiteljice. Prejeli smo: V Brežicah je bila prisilnim potom deložirana iz svojega stanovanja učiteljica mestne dekliške šole. Njeno stanovanje je zasedla trgovka. Učiteljica je že tretji teden brez stanovanja. Pohištvo ji plesni v vlažnem prostoru sosedne hiše. Predsednik stanovanjske komisije je učitelj. Ali ni nikogar, ki bi zahteval zadoščenja kruto žaljeni časti učiteljskega stanu? Ali ni pod milim solncem oblasti, ki bi s pravično roko posegla tu vmes?

— Kdo so Sokoli? „Sokoli so tisti ljudje, ki so Kristus na križ pribili“, tako je razlagal krščanski nauk neki katehet na ljubljanski ljudski šoli.

— Slovenska šolska Matica. Poverjenike in poverjenice prosimo, da se požurijo z nabiranjem članov. Vsled odborovega sklepa znaša članarina na leto 8 dinarjev (32 K); za dijake znaša članarina 5 din. (20 K); ustanovniki morajo doplačati 5 din. za leto 1920. Poverjeniki, ki so pobrali članarino po 20 K, morajo pobrati še doplačilo po 12 K. Ustanovnika znaša v bodoče 200 dinarjev. Za leto 1920. bo izdala S. S. M. te-le publikacije: 1. „Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v osnovni šoli.“ Za učiteljska priredil Fr. Fink. — 2. Dr. Ljudevit Pivko in Adolf Schaub: „Telovadba. Razlaga telovadne teorije in navodilo k vodstvu telesnih vaj po Tyrševem sestavu.“ — 3. Letopis, ki bo objavil oceno delovanja H. Schreinerja, Jv. Macherja in Jv. Krulca. Poleg tega pa še „Podrobni učni načrt za telovadbo.“ — Imenik članov in seznam izdanih knjig bo izšel v posebni knjigi.

— Članom Slovenske šolske Matice za kranjski šolski okraj. Vse one ki so letos že plačali članarino in poštino v znesku 21 K, nujno prosim, da dopošljejo še 12 K kot doplačilo k povišani članarini. — Vilibald Rus, poverjenik SSM v Kranju.

— Izpiti kočevskega učiteljstva iz slovenščine. Poverjeništvu za nauk je podaljšalo kočevskemu učiteljstvu rok za usposobljenostni izpiti iz slovenščine do spomladi 1922. Obenem se ustanovi v ta namen dvomesečni tečaj v Kočevju od 1. julija do 15. septembra 1921, ako bo ministristvo dovolilo kredit. Nemški učitelji in učiteljice, ki bi ne napravili izpiti iz slovenščine do spomladi 1922, se bodo odpustili, oziroma upokojili.

— Štendije. Na osrednjem zavodu za žensko domačo obrt v Ljubljani se razpisuje šest štendij po 250 K mesečno, počenši s 1. januarjem 1921 do konec junija 1921 za obiskovalke tega zavoda in sicer za sledeče tehnike: belo in pisano vezenje, toledo, filet, šivane čipke in biserna dela. Ubožne prošilke, katere naj vložijo svoje prošnje s potrebnimi prilogami pri Osrednjem zavodu za žensko domačo obrt v Ljubljani do 20. decembra 1920, naj dokažejo, da imajo v Ljubljani pri sorodnikih ali znancih stanovanje zagotovljeno, da se jih bo tudi od doma podpiralo in da se hočejo temeljito ene od teh tehnik izučiti za samostojno izvrševanje ženske domače obrti kot življenjski poklic v svojem kraju.

— Smrtna kosa. V Ljutomeru je umrla 2. t. m. gospa Ana Robičeva, soproga šolskega ravnatelja, po kratki bolezn, stara 65 let. Rajna je bila neizmer-no delavna in pridna soproga ter mamica. Naše sožalje gospodu soprogu in tovarišici gdč. hčerki. Blagopokojni večni mir.

— Članarina in darila za učiteljski konvikt. Ferdo Wigele iz Laškega potoka za „narodne himne“ 5 K. — Ante Anzulović 10 K, Justina Hiti 20 K, Levstik Marcela 10 K, Zavašnik Albina 10 K, Mohorič Vera 20 K, I. Lampetova 20 K.